

wspólnoty w dziedzinie oświaty (art. 126 Traktatu o WE), kultury (art. 128 Traktatu o WE), ochrony zdrowia (art. 129 Traktatu o WE), ochrony konsumenta (art. 129a Traktatu o WE), sieci transeuropejskich (art. 129b Traktatu o WE), przemysłu (art. 130 Traktatu o WE) i ochrony środowiska (art. 130r-130t Traktatu o WE). Zmiany instytucjonalne w związku z wzmocnieniem pozycji Parlamentu Europejskiego znajdują swe odbicie głównie w wywodach dotyczących art. 189b Traktatu o WE (procedura współdecydowania). Szczegółowo potraktowano również kompetencje Komisji. Natomiast przepisy o innych „politykach” UE, które nie wywołały zmian Traktatu o EWG – jak np. wspólna polityka zagraniczna i bezpieczeństwa (art. J.-J.11 Traktatu o UE) czy współpraca w dziedzinie wymiaru sprawiedliwości i spraw wewnętrznych (art. K.-K.9 Traktatu o UE), umieszczono w załączniku 1 bez skomentowania.

Dzieli zamykają teksty kilku protokołów do Traktatu o UE, m.in. protokołu o przywilejach i zwolnieniach Wspólnot Europejskich (załącznik 4), aktu o wprowadzeniu bezpośrednich wyborów do Parlamentu Europejskiego (załącznik 5), protokołów o statucie i regulaminach Trybunału Europejskiego (załącznik 6-8). Korzystanie z komentarza ułatwione jest dzięki wyczerpującemu – 19 ss. – skorowidzowi rzeczowemu oraz numeracji poszczególnych akapitów. Praca R. Geigera umożliwia też głębsze studia, gdyż czytelnik jest stale odsyłany do odpowiednich przepisów prawa wtórnego, tj. głównie rozporządzeń i dyrektyw. Lektura zaś tego prawa uświadamia dopiero, jak dalece wpływa ono na prawo państw członkowskich.

Brak odpowiedniej pozycji w języku polskim sprawia, że komentarz będzie nieodzowną pomocą dla prawników, pracowników administracji, dziennikarzy oraz wszystkich interesujących się zagadnieniami integracji naszego kontynentu.

Andrzej Graś

PETER M. HUBER: *Maastricht – ein Staatsstreich?* „Jenaer Schriften zum Recht” T. 1. Verlag Boorberg, Stuttgart 1993, 56 ss.

Traktat o Unii Europejskiej z Maastricht, który wszedł w życie 1 listopada 1993 r., wywołuje spory nie tylko w gronie polityków, lecz również i prawników. Ta skromna monografia stanowi konstytucyjnoprawną rozprawę na temat niektórych elementów tego traktatu. Aby odpowiedzieć na postawione w tytule pytanie autor ocenia traktat z Maastricht przede wszystkim w związku z art. 79 ust. 3 Ustawy Zasadniczej RFN. Przepis ten ustanawia konstytucyjne granice zmian Ustawy Zasadniczej. Zakazuje on mianowicie wprowadzania takich jej zmian, przez które naruszono by zasady podziału federacji na kraje lub reguły współdziałania tych krajów w zakresie ustawodawstwa, lub też inne zasady, określone w artykułach 1 oraz 20 konstytucji. Niektórzy specjaliści prawa wspólnot europejskich traktowali przykładowo art. 24 ust. 1 w jego poprzedniej wersji jako upoważnienie do obejścia konstytucji przez ustawę zwykłą. Autor monografii w precyzyjnym wywodzie dochodzi jednak do wniosku, że ani traktat nie stanowi o przystąpieniu państw członkowskich Wspólnot – w szczególności Niemiec – do europejskiego państwa federalnego (głównie z uwagi na pozostawienie zasadniczych kompetencji Komisji oraz – przede wszystkim – Radzie i *de facto* podporządkowaną rolę Parlamentu Europejskiego), ani w żaden inny sposób nie przekroczono granic ustanowionych art. 79 ust. 3. P. Huber jest jednak zdania, iż traktat posunął integrację Zachodniej Europy do punktu niewiele odległego od przełomu, po przekroczeniu którego państwa stracą „nienaruszalną istotę swej państwowości”. Każdy następny krok integracyjny spowoduje najprawdopodobniej przekroczenie granic określonych w art. 79 ust. 3 niemieckiej Ustawy Zasadniczej. A zatem postępowanie na drodze do zjednoczenia Europy – choćby w postaci zmian, jakie niechybnie uchwalone będą na konferencji rewizyjnej, mającej rozpocząć się

w 1996 r. – zmienia Republikę Federalną w jej postawach, chronionych wspomnianym przepisem i wymaga bezwzględnie przeprowadzenia referendum. W stosunku do tego wymogu można by z jednej strony wysunąć zarzut, że materia umowy prawnomiędzynarodowej jest zbyt skomplikowana jako przedmiot referendum; zarzut ten jest uzasadniony trudnościami w przeczytaniu w całości bądź w zrozumieniu traktatu o Unii Europejskiej, jakich doznali liczni politycy, nie tylko zresztą niemieccy. Z drugiej jednak strony referendum pozwala uniknąć problematycznej politycznie sytuacji, którą RFN przeżyła podczas ratyfikacji traktatu: *votum* organów ustawodawczych za traktatem było prawie jednogłośnie, lecz sprzeciw społeczeństwa wahał się między 50 a 70%.

Omawiana, godna uwagi książka stanowi udany przykład połączenia tradycyjnej myśli prawniczej z aktualnością tematyki. Ponieważ jednak jest ona rozbudowaną wersją inauguracyjnego wykładu nowo powołanego profesora Uniwersytetu im. Fryderyka Schillera w Jenie oraz otwiera nową serię „Jenaer Schriften zum Recht”, zawiera również zarys historii fakultetu nauk prawnych tej bogatej w tradycje uczelni.

Andrzej Graś

NASZE WYDAWNICTWA

PRACA ZBIOROWA POD RED. STANISŁAWA LISIECKIEGO

OTWARTA GRANICA.

RAPORT Z BADAŃ NA POGRANICZU POLSKO-NIEMIECKIM (1991 - 1993)

Ark. wyd. 21

Impulsem do zajęcia się problemem pogranicza polsko-niemieckiego była nowa sytuacja, jaka powstała po zjednoczeniu Niemiec i podpisaniu traktatów stwarzających podstawy dobrego sąsiedztwa. Niebawo nastąpił wzrost ruchu osobowego i towarowego – szczególnie w ostatnich trzech latach – nieuchronnie wskazuje na to, że kształtuje się nowe pogranicze, „teren wzajemnego przenikania sąsiadujących ze sobą grup etnicznych ze wszystkimi tego konsekwencjami”.

Interdyscyplinarny charakter zespołu przygotowującego niniejsze opracowanie determinował zainteresowanie zarówno pograniczem społecznym, jak i geograficznym, kulturowym i etnicznym.

Prezentowana praca jest rodzajem raportu z badań. Składa się z dwóch odrębnych części. Pierwsza obejmuje przyrodnicze i demograficzne uwarunkowania rozwoju pogranicza, część druga dotyczy współpracy lokalnej, przemian w świadomości mieszkańców pogranicza i zmian kulturowych.

DO NABYCIA:

- w księgarniach naukowych
- w Instytucie Zachodnim, 61-772 Poznań, Stary Rynek 78/79 (także za zaliczeniem pocztowym)
- w księgarni „Pod ratuszem”, Poznań Ratuszowa 25/27 (domki budnicze)

